

The logo for VIVE, consisting of the letters 'V', 'I', 'V', and 'E' in a stylized, orange-red font. The 'V's are larger and more prominent than the 'I' and 'E's.

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Lovende integrations- indsatser for børn og unge – 15 konkrete eksempler

Et inspirationskatalog

Indhold

Sådan har vi udvalgt de lovende indsatser.....	4	
Fokusområde Uddannelse og sproglig udvikling	6	
Historiefortælling i USA	8	
Sprogkufferter i Aarhus Kommune	10	
Musikindsats til børnehavebørn i Tyskland	11	
Digital sommerskoleindsats i USA.....	12	
Dramaterapi for unge nytilkomne og flygtninge i Canada.....	13	
Fokusområde Familiepraksis	14	
De Utrolige År tilpasset etniske minoritetsfamilier i USA	16	
Parent Management Training – Oregon (PMTO) i Norge	18	
Mor-til-mor-indsats i USA	20	
Børnehaveindsats med forældreinddragelse i USA	21	
Fokusområde Psykisk trivsel	22	
Kreativ indsats i børnehaver i Canada	24	
Kognitiv gruppeterapi for traumatiserede børn i USA	25	
Færre adfærdsproblemer og større skoleparathed i USA	26	
Angstdæmpende indsatser for mor og barn i USA	27	
Fokusområde Kulturel tilpasning og etnisk identitet	28	
Musikprogram til minoritetsbørn i Tyskland	30	
Majoritetsbørns holdninger til minoritetsbørn i England	31	

Lovende integrationsindsatser for børn og unge

- 15 konkrete eksempler

Et inspirationskatalog udarbejdet af VIVE for SIRI

@Rikke Fuglsang Olsen, Kira Solveig Larsen,

Gladis Johansson og Anika Liversage, VIVE 2018

ISBN: 978-87-7119-536-1

e-ISBN: 978-87-7119-537-8

Design: BGRAPHIC

Fotos: Cathrine Ertmann

Tryk: OnPrint.dk

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

Integrationsindsatser der virker

Vi ved, at etniske minoritetsbørn og -unge på en lang række områder klarer sig dårligere end deres jævnaldrende.

Selvom udviklingen på nogle områder går i den rigtig retning – for eksempel i forhold til, hvor mange efterkommerpiger der får en ungdomsuddannelse – så er der fortsat områder, hvor udviklingen står stille eller går i den forkerte retning.

Meget tyder på, at integrationsindsatser for børn og unge ikke i tilstrækkelig grad formår at imødegå de integrationsmæssige udfordringer, som børnene og de unge oplever under deres opvækst i Danmark. For eksempel ved vi, at en del etniske minoritetsbørn allerede ved skolestart er sprogligt markant bagefter deres jævnaldrende, og ikke meget tyder på, at forskellen udlignes i løbet af skoletiden. Når børn og unge fra etniske minoriteter heller ikke senere i livet klarer sig lige så godt som deres jævnaldrende i forhold til eksempelvis selvforsørgelse, uddannelse og kriminalitet, så kan det have store konsekvenser både for den enkeltes chancer i livet og for samfundsøkonomien.

Der er altså god grund til at forsøge at løse nogle af de åbenlyse integrationsproblemer, vi står overfor.

Dette inspirationskatalog beskriver 15 meget lovende integrationsindsatser for børn og unge, som vi har udvalgt på baggrund af en omfattende litteratursøgning. Vi ved, at børn og unges integration kan være udfordret på væsentlige områder som uddannelse og sproglig udvikling, familiepraksis, psykisk trivsel, kulturel tilpasning og fysisk sundhed. Vores kortlægning har derfor omfattet indsatser på netop disse fem områder.

Kataloget indeholder imidlertid kun indsatser på fire af områderne, da vi ingen lovende indsatser fandt på sundhedsområdet.

Med inspirationskataloget vil vi gerne give kommuner og praktikere et overblik over den bedste viden, vi har om integrationsindsatser for børn og unge. Vi giver anbefalinger og inspiration til at prioritere, tilrettelægge og udføre indsatserne.

Inspirationskataloget er blevet til i forlængelse af kortlægningen 'Lovende integrationsindsatser på børn og unge-området', som VIVE har foretaget for Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI). Kortlægningen finder du på vive.dk og på SIRIs vidensportal integrationsviden.dk.

Rigtig god læselyst.

Sådan har vi udvalgt de lovende indsatser

De 15 integrationsindsatser i dette inspirationskatalog er udvalgt på baggrund af en omfattende litteratursøgning, som i første omgang resulterede i 1.833 studier af integrationsindsatser for børn og unge.

VIVE har nøje udvalgt og gennemgået 81 evalueringer af integrationsindsatser ud af de 1.833 studier. Der er tale om indsatser, der skal støtte børn og unge i forhold til uddannelse og sproglig udvikling, familiepraksis – for eksempel forbedring af forældreevne og tilknytning mellem barn og forælder – psykisk og fysisk sundhed og trivsel samt kulturel tilpasning og etnisk identitet – det vil sige betydning af den værdi og vigtighed, man tillægger sin etnicitet og kulturelle bagage.

Studierne skulle leve op til en række kriterier for at kunne indgå i vores forskningskortlægning. Blandt andet skulle de kvantitativt evaluere virkninger af en konkret integrationsindsats rettet mod børn og unge og ikke blot beskrive indholdet af integrationsindsatsen. De skulle være på engelsk eller et skandinavisk sprog. Og de skulle være udgivet efter år 2000.

VIVE har herefter kvalitetsvurderet de 81 studier ud fra tre kriterier:

1. **Hvor sikre er resultaterne?** Nogle af evalueringerne har sikre – og andre har mindre sikre – resultater i forhold til, om indsatsen forbedrer børnenes og de unges integration. Resultaternes pålidelighed kan være høj, medium eller lav.

2. **Er indsatsen relevant?** 79 af de 81 evalueringer er udført i udlandet. Ikke alle studier er derfor relevante i en dansk sammenhæng. Det kan for eksempel være, at den målgruppe eller den problematik, indsatsen er rettet mod, slet ikke findes i Danmark.

3. **Kan indsatsen overføres?** Ikke alle indsatser kan forventes at kunne blive implementeret i en dansk sammenhæng. For eksempel er det ikke sikkert, at en amerikansk skoleindsats kan gennemføres i det danske skolesystem. Det kan også være, at indsatsen skal tilpasses danske forhold.

Resultatet af kvalitetsvurderingen er de 15 indsatser, som vi beskriver her i kataloget. Alle 15 indsatser har således enten høj eller medium pålidelighed, er relevante og forventes at kunne overføres til danske forhold med en større eller mindre tilpasning. Indsatserne dækker kun fire af fem fokusområder: uddannelse, familiepraksis, psykisk trivsel og kulturel tilpasning. Vi fandt ingen studier af indsatser omkring fysisk sundhed, hvor resultaternes sikkerhed var høj nok, og/eller hvor indsatsen var relevant i forhold til danske problemstillinger.

Fokusområde

Uddannelse og sproglig udvikling

Det første fokusområde gælder uddannelse, hvor børn og unge fra etniske minoriteter halter efter børn og unge fra majoriteten og ikke uddanner sig til samme niveauer.

PISA-undersøgelserne viser, at børn og unge fra etniske minoriteter ikke klarer sig lige så godt i skolen som børn og unge fra majoriteten. En del undersøgelser viser, at mange etniske minoritetsbørn allerede ved skolestart er sprogligt markant bagud i forhold til deres jævnaldrende. Den forskel i sprogfærdigheder, man ser ved skolestart, synes altså ikke at blive udlignet tilstrækkeligt i løbet af grundskolen. Derfor kan der både være grund til at sætte ind før skolealderen – og at sætte ind med massiv og kvalificeret sproglig og faglig støtte i skolen.

Børn med etnisk minoritetsbaggrund møder ofte store udfordringer, når de skal lære et

andet sprog. En hyppig udfordring er bevidstheden om og opmærksomheden på sprogets lydige opbygning – det man kalder den fonologiske opmærksomhed – men det kan også være ordforråd eller tekstforståelse. Hvis barnet ikke mestrer den fonologiske opmærksomhed i tilstrækkelig grad, kan det få sproglige udfordringer, som gør det sværere at klare sig på lige fod med skolekammeraterne. Der kan også være udfordringer med skolens organisering af dansk som andetsprogsundervisning, og om eleverne får den sproglige støtte, de er berettiget til.

Nytilkomne børn og unge har ofte brug for særlige indsatser, der kan øge deres evne til at tilpasse sig livet i det nye land. Skoler og børnehaver spiller en stor rolle i denne tilpasning, fordi de er en central kontakthold mellem de nytilkomne børn og unge og værtslandet. De udgør også en væsentlig kontakthold for en del af de børn og unge, der er født og opvokset i Danmark – nemlig dem, der ud over børnehave og skole ikke i særlig høj grad har relationer til eller deltager i aktiviteter sammen med børn og unge fra majoriteten.

De evalueringer af indsatser rettet mod uddannelse og sproglig udvikling, som VIVE har fundet, foregår typisk i fire sammenhænge:

1. I hjemmet eller lokalområdet
2. Før skolestart – typisk i børnehaver
3. Uden for skoletid, for eksempel i fritiden eller som sommerskole
4. I skoletiden i grundskolen eller på ungdomsuddannelser.

Vi har fundet de fem mest lovende uddannelsesfremmende indsatser.

Eksempel 1

Historiefortælling i USA

Indsats

I USA har man haft succes med en indsats rettet mod børn, hvis forældre er landarbejdere med indvandrerbaggrund.

Indsatsen skal øge forældrenes engagement i deres børns sproglige udvikling gennem historiefortælling. Denne gruppe af indvandrerforældre mangler ofte i særlig grad sprog- og uddannelsesfærdigheder, så de har vanskeligt ved at understøtte deres børns sproglige udvikling. Det betyder, at børnene ikke bliver tilstrækkeligt parate til at gå i skole og klare den almindelige skolegang.

Selve indsatsen består i, at spansktalende fagprofessionelle, der har mindst tre års erfaringer i at arbejde med familier og børn, kommer på hjemmebesøg hos familierne. Her får familierne hjælp til at skrive korte historier, som forældrene og børnene skaber i fællesskab. Historierne bliver samlet i små

bøger, der bliver sat billeder ind i historien, og den fagprofessionelle har en digital printer med, så bøgerne kan blive printet med det samme.

Familierne kan bruge de små bøger som et fælles udgangspunkt for historiefortælling og udvikling af børnenes sprog. Selv forældre med ringe læsevner kan efterfølgende guide børnene igennem fortællingen og genfortælle og udvide historien. Det kan de, fordi de har været med til at skabe den og derfor ikke på samme måde er begrænset af at skulle læse teksten.

Samlet set får børnene positive læringserfaringer af at være med til at udvikle historierne og have bøgerne derhjemme. Aktiviteterne giver barnet en oplevelse af sammenhæng mellem den mundtlige og den skriftlige fortælling. Indsatsen understøtter hermed

samtale og historiefortælling mellem forældre og barn, skaber meningsfulde læringsmaterialer og fremmer fortsatte sprogaktiviteter i hjemmet.

Resultat af indsatsen

- Øger mødrenes forsøg på at fremkalde aktivt sprogbrug hos barnet, for eksempel ved at mødrene bruger åbne spørgsmål og bekræftelser
- Øger omfanget af forældrenes engagement i sprogaktiviteter med børnene
- Øger det antal ord, børnene bruger i de fortællinger, forældre og barn skaber sammen.

Samlet set fremmer indsatsen forældrenes engagement i deres børns sproglige udvikling. Andre undersøgelser viser, at sprogaktiviteter i hjemmet – især tidligt i barnets liv

– er vigtige for at stimulere barnets sproglige udvikling og gøre barnet skoleklar. Disse aktiviteter er om muligt endnu mere vigtige for etniske minoritetsbørn, der ofte har behov for særlig sprogunderstøttelse.

VIVE vurderer, at evalueringen af indsatsen er metodisk god. Vi betragter indsatsen som relevant, eftersom udfordringen med manglende sproglig udvikling også findes blandt etniske minoritetsbørn i Danmark. Indsatsen forventes at kunne overføres mere eller mindre direkte til en dansk sammenhæng. Det skyldes, at den netop er designet til at kunne tilpasses forskellige sprog og tilpasses forældrene og børnenes sproglige niveau på deres modersmål. Indsatsen antages også at være mindre ressourcekrævende, fordi familierne i høj grad selv udvikler bogen, og fordi den printes på en almindelig digital printer.

LÆS MERE

Artikel om evalueringen af indsatsen i tidsskriftet *Early Education & Development: Telling Stories and Making Books: Evidence for an Intervention to Help Parents in Migrant Head Start Families Support Their Children's Language and Literacy*, af L. Boyce m.fl., 2010.

Engelsksproget manual til at guide indsatsen, udgivet af Utah State University: *Final report and manual: Storytelling for the Home Enrichment of Language and Literacy Skills (SHELLS)*, af L. Boyce m. fl., 2008.

Eksempel 2

Sprogkufferter i Aarhus Kommune

Indsats

Denne indsats fra 2009 involverer forældre, der ikke har de nødvendige evner og ressourcer til at bidrage til deres barns udvikling af det danske sprog. Indsatsen skal give forældrene viden og materialer, som de kan bruge til at understøtte og stimulere deres børns tidlige sprogudvikling.

Konkret får indvandrerforældre til børn, der lærer dansk som andetsprog, en kuffert med børnebøger og spil samt DVD'er om læringsteknikker til børns sprogudvikling. Materialerne i kufferten er udviklet af sprogkonsulenter, og forældrene får kufferten af medarbejdere i barnets børnehave. Medarbejderen foreslår, hvordan forældrene kan bruge kufferten og inddrager den i en generel samtale om barnets sprogudvikling.

Der findes to evalueringer af indsatsen: En for en gruppe 3-4-årige børn, hvor man har undersøgt, hvorvidt sprogkufferten forbedrer forældrenes viden om børnenes sprogudvikling, og hvor ofte de læser højt for deres barn. Og en for en gruppe 5-årige, hvor man

undersøgte effekten på børnenes resultater ved sprogtesten inden skolestart, og hvor mange børn der kommer i specialklasse.

Resultat af indsatsen

- Øger forældres viden om sprogudvikling
- Øger omfanget af forældres højt læsning
- Forbedrer børnenes resultater ved sprogtesten inden skolestart
- Reducerer andelen af børn, der kommer i specialklasse.

VIVE vurderer evalueringerne som metodisk solide og betragter indsatsen som relevant, da den allerede er gennemført i Danmark. Indsatsen består udelukkende af materialerne i kufferten. Derfor forventes den at være relativt let at implementere og med rigtig gode resultater. Jakobsen og Andersen, der står bag den ene evaluering, har endvidere beregnet, at indsatsen koster 1.340 kroner pr. barn (i 2009-priser), og at det økonomisk er langt mere effektivt at investere i indsatsen frem for at kompensere børnene senere.

LÆS MERE

Om undersøgelsen af virkninger for forældrene:

Uddannelses- og beskæftigelsesmønstre i årene efter grundskolen. En sammenligning af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og etniske danskere, af V. Jakobsen, 2015.

Om undersøgelsen af virkninger for børnene i tidsskriftet *Public Administration Review*: Coproduction and Equity in Public Service Delivery, af M. Jakobsen m.fl., 2013.

Om indsatsen i Aarhus:

<http://childresearch.au.dk/sprogkuffert-til-boern-med-dansk-som-andetsprog/>

Eksempel 3

Musikindsats til børnehavebørn i Tyskland

Indsats

To forskellige musikindsatser i Tyskland er rettet mod 4-6-årige børn af indvandrere og skal øge børnenes fonologiske opmærksomhed – det vil sige deres opmærksomhed på sprogets lydæssige opbygning. 39 børnehavebørn tildeles én af tre indsats: 13 børn får en musikindsats, 11 børn får en såkaldt fonologisk kompetenceindsats, og 15 børn får en kontrolindsats, der består af sportsundervisning.

Børnene får undervisning 20 minutter tre gange om ugen i 14 uger. Musikindsatsen består af fællessang, fælles trommespil, rytmiske øvelser, stemning af instrumenter, træning af nodelære (at kunne læse og spille noder), dans og gehørtræning. Den fonologiske indsats indeholder lytteøvelser, rytmiske øvelser, lydgenkendelsesøvelser, stavelsesøvelser og introduktion af koncepterne 'ord' og 'sætning'. Endelig går sportsindsatsen ud på at træne blandt andet balance, styrke og kropskoordinering via fysiske øvelser. Dermed burde sportsindsatsen ikke have

en virkning på den fonologiske opmærksomhed, som er det primære mål med indsatsen. Sportsindsatsen udgør dermed en kontrolgruppe til de to øvrige indsats.

Resultat af indsatsen

- Musikindsatsen og den fonologiske kompetenceindsats øger den fonologiske opmærksomhed signifikant i forhold til kontrolgruppen, der modtager sportsundervisning.

Undersøgelsen bygger på få børn, så selvom det metodiske design ellers er godt, vurderer VIVE, at resultaterne har en medium pålidelighed. Vi betragter indsatsen som relevant, da mange etniske minoritetsbørn har brug for understøttelse af deres sprog og behov for yderligere træningsmuligheder, som indsatsen kan give. Vi forventer også, at pædagoger med musiske kompetencer uden de store vanskeligheder kan implementere indsatsen i danske børnehaver ved at anvende separate, uforstyrrede rum.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Frontiers in Psychology*: The effects of training in music and phonological skills on phonological awareness in 4- to 6-year-old children of immigrant families, af H. Patscheke m.fl., 2016.

Manual til musikindsatsen: Musik und Tanz für Kinder, af R. Nykrin m.fl., 2007.

Manual til den fonologiske indsats: Hören, Lauschen, Lernen: Sprachspiele für Kinder im Vorschulalter: Würzburger Trainingsprogramm zur Vorbereitung auf den Erwerb der Schriftsprache, af P. Küspert m.fl., 2003.

Eksempel 4

Digital sommerskoleindsats i USA

Indsats

Den digitale sommerskoleindsats har fokus på at fremme etniske minoritetsbørns ordforråd. Indsatsen er rettet mod 4-6-årige børn af hovedsagligt mexicansk afstamning. Forskerne har udviklet fire e-bøger ved at scanne billeder fra almene børnebøger og optage lydfiler. I hver e-bog er fire engelske ord gentaget med tre forskellige semantiske betydninger sammen med spanske forklaringer på ordene. Børnene sidder individuelt eller to og to med en bærbar pc. De lytter til lydfiler i høretelefoner og ser billederne på skærmen. På hver side kan børnene trykke på et billede af ordet og høre den spanske oversættelse af ordet, eller de kan trykke 'næste side' for at høre videre. En talepædagogstuderende sidder sammen med eller bag ved børnene for at hjælpe dem med at bruge e-bogen og sikre, at de lytter til den spanske forklaring. Indsatsen varer i 3 dage og forløber over en uge. Dag 1 bliver børnene præsenteret for fire ord og får læst højt af en almindelig, trykt bog, så børnene allerede er præsenteret for historien i e-bogen. På dag 2 og 3 hører børnene e-bøgerne.

Resultat af indsatsen

- Positive virkninger på børnenes passive ordforråd – det vil sige børnenes forståelse af ord, når de læser eller hører dem
- Positive virkninger på engelsk navngivning, altså at barnet kan sige det engelske ord for eksempelvis et objekt eller en handling, når de ser et billede af det.

Det metodiske design er overordnet godt, men forholdsvis få børn deltager i undersøgelsen. Derfor vurderer VIVE undersøgelsens metodiske standard som medium. Dårlige læsefærdigheder er også en udfordring blandt danske etniske minoritetsbørn, så indsatsen er relevant i en dansk kontekst. Indsatsen kræver, at e-bøgerne udvikles på dansk og et relevant andetsprog. Men når de først er udviklet, kan de anvendes i forskellige sammenhænge. Det kan være på en sommerskole (som i undersøgelsen) eller i en børnehave, og indsatsen kan faciliteres af eksempelvis studerende. På baggrund af de overvejelser forventer VIVE, at indsatsen er knap så ressourcekrævende, og at den kan overføres til en dansk kontekst.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Journal of Early Childhood Literacy*: Spanish vocabulary-bridging technology-enhanced instruction for young English language learners' word learning, af L. Leacox m.fl., 2014.

Eksempel 5

Dramaterapi for unge nytilkomne og flygtninge i Canada

Indsats

Et initiativ i Canada forsøger at bearbejde 12-18-årige nytilkomne indvandrere og flygtninges voldsomme oplevelser gennem dramaterapi i skolen. De unge fortæller deres personlige historier, som en teaterinstruktør, skuespillere og musikere udvikler til et teaterstykke. Stykket fremføres sammen med de unge. Skuespillerne og musikerne har forskellig etnisk baggrund og er uddannet i psykologi og/eller kreativ kunstterapi.

Teaterstykkerne fremføres løbende over ni ugentlige workshops, som varer 75 minutter. Nogle gange fremføres det første stykke allerede i forløbets anden uge. Strukturen for de 9 uger er i høj grad den samme, men elevernes involvering og emnernes kompleksitet øges gradvist. Emnerne for stykkerne kan være indvandring, familie, at flytte fra en kultur til en anden og at føle tilhørsforhold eller ej.

Ved at fremføre sin historie kan den unge udforske alternativer til sine første reaktioner og strategier. Derudover gør dramaterapi det muligt for de unge at udtrykke sig, selvom de ikke kan tale værtslandets sprog. Den sidste workshop handler om forventninger til fremtiden, håb, drømme og bekymringer. Indsatsen foregår i klasser, der svarer til de danske modtageklasser. Målet med drama-

terapien er både at reducere emotionelle og adfærdsmæssige symptomer, styrke selvtilliden og øge faglige præstationer i sprog og matematik.

Resultat af indsatsen

- Forbedrer de unges opfattelse af, om emotionelle og adfærdsmæssige vanskeligheder forstyrrer eller giver angst, og om vanskelighederne påvirker livet i hjemmet, venskaber og fritidsaktiviteter
- Forbedrer de unges matematikpræstationer.

Ifølge VIVEs vurdering er undersøgelsen af høj pålidelighed. Vi betragter målgruppen og selve indsatsen som relevant i en dansk sammenhæng. Selvom resultaterne ikke viser positive virkninger på lærernes vurdering af de unge, tolker VIVE de positive resultater af de unges selvrapportering sådan, at indsatsen er lovende. I Danmark findes der allerede lignende indsatser såsom C:ntact. Her tilbyder man læringsforløb, som understøtter sprogudvikling, integration og fællesskabsfølelse gennem blandt andet teater i modtageklasser. Indsatsen forventes dermed at kunne overføres til for eksempel danske modtageklasser og i gymnasier med en høj andel af etniske minoritetsunge.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Clinical Child Psychology and Psychiatry*: Classroom Drama Therapy Program for Immigrant and Refugee Adolescents: A Pilot Study, af C. Rousseau m.fl., 2007.

Fokusområde

Familiepraksis

Det andet fokusområde i kortlægningen af integrationsindsatser rettet mod børn og unge er familiepraksisser og forældre-barn relationer.

Forholdet til forældrene og livet i hjemmet har stor betydning for børn og unge. Det har også betydning, i hvilken grad familien er præget af normer og praksis fra det oprindelige land og fra det nye land, ligesom familien kan være udfordret af at skulle skabe sig et nyt liv i et nyt land. Blandt etniske minoriteter kan hjemmelivet variere meget – for eksempel afhængigt af, hvor længe familien har opholdt sig i Danmark, deres økonomiske og uddannelsesmæssige forhold, helbredssituation og familiens størrelse.

Overordnet er tanken bag familieindsatser, at man kan forbedre relationerne i familien ved at oplyse og træne mødres og fædres forældreevner. Det smitter positivt af på barnets mentale helbred, trivsel og adfærd. Familieindsatsen er dermed ofte en tidlig indsats, der også har til hensigt at forbedre børnenes livschancer generelt. Blandt etniske minoriteter kan familieindsatser være ekstra relevante, fordi børnene ofte tilpasser sig den nye kultur hurtigere end forældrene. Det giver børnene udfordringer og vanskelig-

heder i forhold til at skabe sammenhæng mellem deres liv i og uden for hjemmet og de normer, der hersker de to steder. Alligevel er etniske minoriteter ofte underrepræsenteret blandt de familier, der modtager familieindsatser, sammenlignet med familier fra majoritetsbefolkningen. Der er altså en modsætning mellem behovet for familieindsatser og deltagelsen i dem.

VIVE har udvalgt fire lovende indsatser, der har til formål at forbedre familiepraksis og relationer mellem forældre og børn.

Eksempel 1

De Utrolige År tilpasset etniske minoritetsfamilier i USA

Indsats

Indsatsen er et forældreprogram i USA, der er baseret på programmet De Utrolige År (DUÅ). Programmet er tilpasset indvandrerfamilier fra Kina, hvor forældrene har problematiske praksisser for opdragelse – eksempelvis en stærkt disciplinerende praksis – eller hvor børnene udviser problemadfærd. Børnene er mellem 5 og 12 år. Indsatsen består af 14 sessioner, der forløber over 14 uger. Den bliver ledet af tre psykologer og assisteret af en ph.d.-studerende i klinisk psykologi – alle med kinesisk baggrund. I hver session deltager 5-10 forældre.

I sessionerne præsenterer gruppelederen forældrene for forskellige forældrefærdigheder. Når hver færdighed er præsenteret, diskuterer forældrene fordele og barrierer ved at anvende den. Derefter ser forældrene videoer, der viser strategier til at bruge den enkelte færdighed, og forældrene diskuterer igen anvendelsen af den. Endelig øver forældrene færdighederne via rollespil under sessionerne og har hjemmeopgaver, der bliver fulgt op på af gruppelederen.

De første 9 uger af indsatsen dækker basale forældrefærdigheder, mens indholdet i de sidste 5 uger er specifikt tilpasset højrisikofamilier fra Kina. Indholdet er tilpasset gruppen på flere måder. Dels har man ekstra fokus på straffende opdragelse – som forfatterne pointerer specielt er et problem blandt kinesiske familier. Dels vælger man emner, der er relevante for indvandrerfamilier. Det gøres eksempelvis ved at inkludere værktøjer, der kan hjælpe forældrene til at vise interesse i børnenes skolegang, selvom forældrene ikke nødvendigvis kan forstå

engelsk. For forældre med indvandrerbaggrund kan det netop være ekstra udfordrende at følge med i børnenes skolegang, fordi deres engelske sprogfærdigheder er begrænsede.

Resultat af indsatsen

- Forældrene øger deres positive involvering i børnenes liv – for eksempel at de kører deres børn til aktiviteter
- Forældrenes brug af negative opdragelsesmetoder formindskes
- Børnene mindsker deres internaliserende adfærd – det vil sige deres følelsesmæssige regulering ved at vende reaktioner 'indad' som eksempelvis tristhed, angst eller selvskaide
- Børnene mindsker deres eksternaliserende adfærd – det vil sige deres følelsesmæssige regulering ved udadreagerende reaktioner som eksempelvis at skælde ud, være provokerende, ulydige eller at slå.

Yderligere resultater understøtter, at indsatsens virkning på forældreevner medfører positive ændringer i børnenes adfærd.

VIVE vurderer, at undersøgelsens resultater er sikre og betragter indsatsen som relevant i dansk sammenhæng, da nogle danske etniske minoritetsgrupper også anvender hårde og disciplinerende opdragelsesmetoder. Til gengæld er de etniske minoritetsgrupper i Danmark i mindre grad kendetegnet ved, at disciplineringen også indebærer uddannelsesmæssige resultater, hvilket kinesiske forældre i USA er kendt for – for eksempel Tiger Moms. DUÅ bruges allerede i Danmark som indsats til udsatte

børn, og et projekt under SIRI er i gang med at afprøve DUÅ i forhold til udvalgte etniske minoritetsfamilier i fire danske kommuner. På den baggrund forventer VIVE også, at den amerikanske indsats kan overføres til dansk kontekst. Indsatsen kræver, at de psykologer og psykologistuderende, der skal lede workshoppen, får et 3-dages kursus i DUÅ-programmet. I det danske projekt opkvalificeres DUÅ-gruppeledere også til at kunne gennemføre DUÅ med etniske minoritetsforældre. I dansk kontekst kan man også overveje børnepasning under sessionerne og mad til familierne inden sessionerne, hvilket var en del af indsatsen i USA. Dette skal i så fald indregnes i ressourceomkostningerne.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Behavior Therapy*: Parent Training With High-Risk Immigrant Chinese Families: A Pilot Group Randomized Trial Yielding Practice-Based Evidence, af A.S. Lau m.fl., 2011.

Om De Utrolige År i Danmark: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-born-og-unge/om-dokumenterede-metoder/dua>

Om afprøvning af DUÅ blandt etniske minoritetsforældre i Danmark: <http://uim.dk/arbejdsomrader/Integration/styrket-foraeldreansvar-i-udsatte-etniske-minoritetsforaeldre>

Om DUÅ-uddannelsen i Danmark: <https://www.via.dk/efter-og-videreuddannelse/de-utrolige-aar>

Eksempel 2

Parent Management Training – Oregon (PMTO) i Norge

Indsats

Formålet med indsatsen Parent Management Training – Oregon (PMTO) er at lære forældre, hvordan de kan fremme deres barns pro-sociale og gode adfærd, og at lære forældre milde og konsistente opdragelsesstrategier. Det endelige formål er at forebygge børnenes adfærdsproblemer. Deltagerne er somaliske og pakistanske mødre, der bor i Norge, og deres børn i alderen 3-9 år. Hver mor deltager i atten ugentlige gruppesessioner a 2 timer sammen med 8-12 andre mødre. Sessionerne består blandt andet af rollespil, didaktisk undervisning og gruppediskussioner. Mødrene får også hjemmeopgaver.

Norske PMTO-terapeuter – det vil sige psykologer eller socialrådgivere med omfattende klinisk arbejdserfaring og en PMTO-

uddannelse – står for sessionerne, mens kvinder af somalisk eller pakistansk herkomst fungerer som link-arbejdere. De oversætter til henholdsvis somalisk eller urdu og fungerer som kulturelt bindeled mellem mødrene og de norske terapeuter. Link-arbejderne får inden indsatsen træning i PMTO, og PMTO-håndbogen er oversat til somalisk og urdu for at tilpasse indsatsen målgruppen.

Resultat af indsatsen

- Mødrene vurderer selv, at indsatsen har positiv virkning på deres eget positive forældreskab (eksempelvis komplimenter, belønninger og kram)
- Positiv virkning på deres hårde opdragelsesmetoder

- Positiv virkning på børnenes adfærdsvanskeligheder
- Positiv virkning på, om barnet identificeres som svært at håndtere.

Resultaterne viser dog ingen udvikling i udfaldsmålene i den afrapportering, som børnenes lærere eller pædagogerne har foretaget.

VIVE vurderer, at resultaternes sikkerhed er medium på grund af forskelle i indsatsgruppen og kontrolgruppen inden indsatsen. Indsatsens betragtes som relevant, da en norsk kontekst i høj grad er sammenlignelig med en dansk kontekst, og indsatsen bruges også allerede blandt etniske majoritetsbørn i cirka hver tredje danske kommune.

Indsatsen er tilpasset etniske minoriteter ved at anvende link-arbejdere med samme etniske baggrund, oversætte PMTO-materialet og inddrage rollespil i højere grad. Men ellers er den ikke tilpasset. Det er ifølge forfatterne til evalueringen vigtigt at gøre. Skal indsatsen overføres til etniske minoriteter i Danmark, forventer VIVE således, at det ville være fordelagtigt at tilpasse den yderligere.

Indsatsen kræver, at psykologerne eller socialrådgiverne tager en specifik PMTO-uddannelse på 18 måneder, hvilket er muligt at gøre i Danmark på VIA University College i Aarhus. Derudover får link-arbejderne et 5-dages kursus i PMTO af indsatslederen på projektet.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Prevention Science*: Can Parent Training Alter Parent Practice and Reduce Conduct Problems in Ethnic Minority Children? A Randomized Controlled Trial, af R. Bjørknes m.fl., 2013.

Om PMTO i en dansk kontekst: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-born-og-unge/om-dokumenterede-metoder/pmto>

Om PMTO-uddannelse i Danmark: <https://www.via.dk/efter-og-videreuddannelse/parent-management-training>

Eksempel 3

Mor-til-mor-indsats i USA

Indsats

Madres a Madres er en mor-til-mor-indsats blandt latinamerikanske mødre og deres 7-12-årige børn i USA. Målet er at forebygge mentale og adfærdsmæssige problemer blandt børnene. Det sker ved at styrke mødrenes forældreevne, herunder deres evner til at kommunikere og deres strategier for opdragelse. Indsatsen består af fire hjemmebesøg af en kvinde, der har latinamerikansk baggrund og arbejder som sundhedsarbejder – en såkaldt *promotora*. Hvert besøg varer 2 timer og har fokus på fire temaer: oplysning om normal børneudvikling, interaktion mellem mor og barn, positiv adfærdregulering samt oplysning og vejledning i nærområdets ressourcer. Under besøgene anvender *promotoras* materialer såsom videoklip, opgaveark og rollespilsøvelser til at undervise mødrene i de fire temaer. Mødrene får en hjemmeopgave, hvor de tre-fire gange om ugen skal bruge 15 minutter sammen med deres barn – kaldet *15 Magiske Minutter*. Mødrene kan eksempelvis spille et spil eller tegne med de yngre børn og lave mad eller gå en tur sammen med de ældre børn.

Programmet er tilpasset spansktalende mødre med dårlige læsefærdigheder, og materialerne indeholder eksempler fra nærområdet. Inden de tager på hjemmebesøg, får *promotoras* 5 dages uddannelse af det hold, der har udviklet indsatsen. I løbet af indsatsperioden får *promotoras* supervision af psykologer og socialarbejdere, der også har latinamerikansk baggrund.

Resultat af indsatsen

- Forældreevne forbedres (eksempelvis, at forældrene vurderer, at de er bedre til at kommunikere roligt og klart til deres børn, når der er uenigheder eller problemer)

- Familiestøtte
- Familieorganisering
- Barnets internaliserende adfærd formindskes – altså dets indadvendte reaktioner, som tristhed, angst eller selvskaide.

VIVE vurderer resultaternes pålidelighed som høj. Øvelserne er inspireret af Parent Management Training – Oregon (PMTO), der allerede anvendes i Danmark. Vi betragter derfor indsatsen som relevant i en dansk kontekst og forventer også, at det er muligt at implementere indsatsen herhjemme. Forfatterne til evalueringen påpeger dog vigtigheden af at tilpasse indsatser til den specifikke målgruppe. Det vil også være nødvendigt i en dansk sammenhæng. Promotoras får et 5-dages kursus af en socialarbejder inden indsatsen, hvilket det også ville kræve at gøre i Danmark. Der er dog ikke nogen formel uddannelse til det.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *American Journal of Community Psychology*: A Pilot Randomized Trial of Community-Based Parent Training for Immigrant Latina Mothers, af A.A. Williamson m.fl., 2014.

Om PMTO i en dansk kontekst:
<https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-born-og-unge/om-dokumenterede-metoder/pmoto>

Eksempel 4

Børnehaveindsats med forældreinddragelse i USA

Indsats

Børn i 4-årsalderen i udsatte områder omkring New York City i USA har mulighed for at deltage i såkaldte før-børnehaveklasser, der skal gøre dem skoleparate. Fordi børnene i disse klasser har særlige udfordringer i skolen, har man gennemført familieindsatsen *ParentCorps*. Indsatsen skal fremme effektive praksisser omkring opdragelse og forhindre adfærdsproblemer hos børnene.

Indsatsen består af 13 møder a 2 timers varighed på skolen, hvor barnets forældre, professionelle, lærere og hjælpelærere deltager. Dele af indsatsen består i at danne forældre-barn-grupper, der skal forbedre forældrenes opdragelsespraksis. Det kan for eksempel være hjælp til at skabe faste rutiner hos barnet, understøttelse af positive interaktioner mellem forældre og barn, ros og opmuntring og fokus på faste, ikke-fysiske konsekvenser, når barnet opfører sig dårligt.

En anden del af indsatsen består i gruppe-diskussioner. Her bliver forældrene opmuntret til at sætte individuelle mål for deres børn og formidle deres strategier for at opnå målene til betydningsfulde omsorgspersoner i barnets liv. Gruppen skal tilbyde et rum, hvor familier kan kommunikere med andre familier om deres værdier, mål og idéer om passende opdragelse. Gruppediskussionerne er ledet af lærere og andet skolepersonale, og dermed giver de samtidig mulighed for at styrke kommunikationen mellem skole og hjem.

Resultat af indsatsen

- Signifikant positiv virkning på effektiv opdragelsespraksis
- Signifikant positiv virkning på børnenes adfærdsproblemer.

Ifølge VIVEs vurdering har undersøgelsens resultater en høj pålidelighed. Børnene har forskellig etnisk baggrund, hvor ikke alle er lige relevante i en dansk kontekst. Men ser man alene på latinamerikanske børn, så er det en reel indvandrergruppe, som således har udfordringer til fælles med mange danske etniske minoritetsgrupper. VIVE betragter derfor også indsatsen som relevant i dansk sammenhæng. Indsatsen foregår på en institution, der svarer til en børnehave, og vi forventer, at indsatsen kunne tænkes ind i en sammenhæng med børnehaven.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Child Development: Promoting Effective Parenting Practices and Preventing Child Behavior Problems in School Among Ethnically Diverse Families From Underserved, Urban Communities*, af L.M. Brotman m.fl., 2011.

Psykisk trivsel

Det tredje vigtige område er psykisk trivsel, hvor etniske minoritetsbørn og -unge kan have flere udfordringer end majoritetsbørn og -unge.

Internationale undersøgelser har vist, at psykiske problemer og mistrust i mindre grad bliver opdaget hos etniske minoritetsbørn og unge. Og der er indikationer på, at underdiagnosticering også forekommer i Danmark.

Særligt flygtningebørn er udsatte i forhold til traumer og efterfølgende lidelser som posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD) og angst. Hertil kommer, at børn og unge fra etniske minoriteter generelt har en højere sandsynlighed for at have været udsat for

vold over længere tid. De er med stor sandsynlighed også oftere vidner til vold i hjemmet, da vi ved, at etniske minoritetskvinder er overrepræsenteret på de danske krisecentre.

Både at være udsat for vold og at være vidne til vold øger sandsynligheden for, at man udvikler psykiske lidelser. Derfor er der også god grund til at have fokus på netop den psykiske trivsel i integrationen af børn og unge fra etniske minoriteter.

De evalueringer af indsatser rettet mod børn og unges psykiske trivsel, som VIVE har fundet i kortlægningen, har vi opdelt i følgende undergrupper:

1. Indsatser rettet mod flygtninge og nytilkomne indvandrerbørn
2. Indsatser rettet mod herboende etniske minoritetsbørn og unge.

VIVE har fundet fire lovende indsatser på området.

Eksempel 1

Kreativ indsats i børnehaver i Canada

Indsats

Sandplay er et forebyggende program for børnehavebørn. Programmet består af 10 workshops af en times varighed, som finder sted hver anden uge i 4 måneder. I disse workshops får børnene mulighed for at udfolde sig kreativt ved at lege med sand i en sandkasse.

Tre kunstterapeuter leder indsatsen med hjælp fra børnenes børnehavelærere, og workshoppen er en del af en almindelig børnehavedag. Hver workshop begynder og slutter med en sangleg. I workshoppen får børnene hjælp til at bygge deres egen verden i sand blandt andet ved at bruge sandforme af for eksempel dyr, mennesker og mad.

En del er tilpasset børnenes kulturelle baggrund – det kan for eksempel være hustype, nationalflag eller religiøse figurer og symboler. I workshoppen udforsker børnene temaer, som relaterer til deres dagligdag. Det kan for eksempel være familie, søskende eller transport til og fra skole. Når børnene har bygget deres verden i sand, bliver de opfordret til at fortælle de andre børn om de scener, de har bygget.

Tanken med indsatsen er at give børnene mulighed for at udtrykke sig visuelt og herved omdanne deres tunge erfaringer med eksempelvis vold og død fra implicite til eksplicite – og dermed kognitive – erfaringer. Målgruppen for indsatsen er 4–6-årige indvandrer- og flygtningebørn. Indsatsen skal bidrage til, at børnene kan udtrykke de udfordringer, de møder, og opnå en følelse af egne handlemuligheder.

Resultat af indsatsen

- Reducerer børnenes emotionelle symptomer
- Reducerer børnenes relationelle symptomer.

Evalueringsens resultater vurderes at have en høj pålidelighed, men VIVE bemærker, at indsatsen tilfældigvis begynder 2 uger efter tsunamien i Asien i december 2004. Derfor har mange af børnene traumatiske erfaringer relateret til netop denne skelsættende begivenhed. Resultaterne skal dermed ses i lyset af dette. Selve indsatsen forventer VIVE er mulig at gennemføre i en dansk kontekst, og *Sandplay* anvendes allerede i et begrænset omfang i Danmark.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Journal of Child Psychology and Psychiatry*: Evaluation of a sandplay program for preschoolers in a multiethnic neighborhood, af C. Rousseau m.fl., 2009.

Eksempel 2

Kognitiv gruppeterapi for traumatiserede børn i USA

Indsats

Denne gruppebaserede kognitive adfærdsterapi for traumatiserede indvandrerbørn var målrettet latinamerikanske børn i alderen 8-13 år. Børnene var indvandret til USA inden for de seneste 3 år, de havde været udsat for vold i lokalområdet og led af PTSD, angst og depression.

Børnene deltog i otte sessioner i skolen med 5-8 andre elever. I hver session anvendte man forskellige teknikker. De første sessioner bærer præg af introduktion. Derefter arbejdede man med oplysning i forhold til børnenes problematikker og med konkrete teknikker og udtryksformer til at imødegå og bearbejde børnenes traumer. Det var eksempelvis afspændingsteknikker til at håndtere angst, teknikker til at bekæmpe negative tanke-mønstre, social problemløsning, tegning og skrivning til at udtrykke og bearbejde traumer.

Indsatsen blev gennemført af socialarbejdere med en masteruddannelse og speciale i psykiatri. Socialarbejderne fik 16 ugers uddannelse i at gennemføre indsatsen og 2 timers ugentlig supervision af en psykolog undervejs i indsatsen. Derudover blev forældrene tilbudt undervisning i, hvordan man lærer at acceptere en kronisk lidelse (psykoedukation) og understøtter barnet.

Resultat af indsatsen

- Positive virkninger på børnenes depressionsscore
- Positive virkninger på børnenes post-traumatiske stress-score.

VIVE vurderer, at resultaternes sikkerhed er god, men bemærker, at der er tale om en meget sårbar gruppe, da over to tredjedele af børnene har været udsat for livstruende vold. Indsatsen betragtes for det første som relevant for flygtningebørn, der har depression og stress. Men det er også VIVEs betragtning, at indsatsen er relevant for minoritetsbørn og unge i udsatte boligområder i Danmark, hvor der er meget kriminalitet og vold – selvom denne gruppe af udsatte børn er markant mindre i Danmark end i USA.

Kognitiv adfærdsterapi er en udbredt terapi-form i Danmark, så VIVE forventer, at indsatsen kan overføres både i forhold til selve terapien og i forhold til at implementere forløbet i skoleregion – i løbet af skoledagen eller i forlængelse af den.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry: A School-Based Mental Health Program for Traumatized Latino Immigrant Children*, af S.H. Kataoka m.fl., 2003.

Eksempel 3

Færre adfærdsproblemer og større skoleparathed i USA

Indsats

Målgruppen er 3-4-årige børn fra lavindkomstfamilier med primært afroamerikansk og latinamerikansk baggrund. Målet er at styrke børnenes mentale og adfærdsmæssige tilpasning og øge deres skoleparathed.

Det første af indsatsens tre elementer er at træne lærerne i strategier til adfærdshåndtering og i at anvende strategierne i klasselokalet med hjælp fra en konsulent. Træningen består af et 30 timers forløb fordelt på 5 dage inden selve indsatsen. Forløbet tager udgangspunkt i De Utrolige Års uddannelse og bliver gennemført af en uddannet socialarbejder.

I det andet element besøger en sundhedskonsulent klasselokalet for at støtte lærerne i at afprøve de nye teknikker. Konsulenterne har deltaget i lærernes træning, så de tidligt kunne etablere samarbejdet. I første del af indsatsen skal konsulenten observere interaktionen mellem børn og lærer, etablere fælles mål med læreren, give og diskutere feedback med læreren, samarbejde om problemløsning og støtte læreren i at anvende specifikke teknikker. Besøgene skal styrke lærerens evner til at fremme børnenes emotionelle og adfærdsmæssige udvikling.

I anden del af indsatsen afholder konsulenten en 1-dags workshop i stressreduktion og taler med læreren om oplevelser med og håndtering af stress.

Tredje element foregår i slutningen af indsatsen, hvor konsulenten sammen med læreren identificerer børn med de største emotionelle og adfærdsmæssige problemer. I alt 70 børn får en-til-en konsultationer eller gruppekonsultationer.

Resultat af indsatsen

- Positive effekter på børnenes indadvendte reaktioner som tristhed, angst eller selvskade
- Positive effekter på børnenes udadreagerende adfærd som at skælde ud, provokere eller at slå.

VIVE vurderer, at undersøgelsens resultater har en høj pålidelighed. Resultaterne er positive for en gruppe af minoritetsbørn med latinamerikansk oprindelse, som i flere henseender har de samme udfordringer som danske minoritetsbørn. Derfor betragter vi indsatsen som relevant herhjemme, og vi forventer, at indsatsen vil kunne implementeres i en dansk børnehave.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Journal of Consulting and Clinical Psychology*: Targeting Children's Behavior Problems in Preschool Classrooms: A Cluster-Randomized Controlled Trial, af C.C. Raver m.fl., 2008.

Om De Utrolige År i Danmark: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-born-og-unge/om-dokumenterede-metoder/dua>

Eksempel 4

Angstdæmpende indsatser for mor og barn i USA

Indsats

To indsatser, som skal dæmpe angst hos børn, og hvor mor deltager i forskellig grad, bliver sammenlignet i denne evaluering. Børn og unge fra både etniske minoriteter og majoriteten modtager indsatserne. Børnene er gennemsnitligt 10,5 år gamle. Deltagerne bliver henvist af lærere, vejledere, sundhedsplejersker, skolepsykologer eller socialarbejdere på skolen, hvis de udviser kraftige tegn på angst. Børnene og de unge kan imidlertid kun deltage, hvis de har angstsymptomer eller diagnoser som det primære problem. Sent udviklede, udviklingsforstyrrede, psykotiske, skizofrene og selvmords-truede børn bliver udelukket, og det samme gør børn, der allerede modtager en anden indsats.

Begge indsatser anvender strategier til at reducere børns angst ved systematisk og gradvist at udsætte børnene for angstprovokerende situationer og træne dem i kognitive adfærdsstrategier til at gøre disse situationer nemmere.

Den første indsats er primært rettet mod barnet, mens barnets mor deltager i de sidste 10 minutter af sessionen for at vurdere barnets fremskridt. I den anden indsats deltager både barn og mor aktivt i alle

60 minutter sammen med psykologen, der gennemfører indsatsen. Her er fokus på at lære moren, hvordan hun undgår at forstærke barnets ængstelige adfærd, og at guide moren til at hjælpe barnet med at styrke og anvende strategierne til at håndtere angst. Begge indsatser løber over 12 uger.

Studiet viser, at børn med latinamerikansk oprindelse har lige så stor gavn af indsatserne som deres kaukasiske jævnaldrende, og at der ikke er forskel på, om der bliver talt spansk eller engelsk ved indsatsen.

Resultat af indsatserne

- Forbedring af angstsymptomer for børn og unge fra begge indsatser
- Effekterne af indsatsen gælder alle børn med angst, uanset etnisk baggrund.

VIVE vurderer, at indsatsen, hvor mor også deltager aktivt, er den mest anbefalelsesværdige, og at resultaternes sikkerhed er høj. Da der er effekter for både minoritets- og majoritetsbørn, betragter vi også indsatsen som relevant i en dansk sammenhæng for minoritetsbørn og -unge med angst. Vi forventer ikke barrierer for, at indsatsen kan implementeres i dansk sammenhæng.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Journal of Consulting and Clinical Psychology*: Indicated Prevention and Early Intervention for Childhood Anxiety: A Randomized Trial with Caucasian and Hispanic/Latino Youth, af A.A. Pina m.fl., 2013.

Fokusområde

Kulturel tilpasning og etnisk identitet

Det fjerde og sidste fokusområde handler om kulturel tilpasning og etnisk identitet. Mange børn og unge har svært ved at balancere mellem to kulturer eller to identiteter. De kan også opleve diskrimination.

For mange børn og unge kan det være svært på den ene side at have en minoritetsbaggrund og på den anden side føle sig dansk – eller være et sted midt imellem. Etniske minoritetsunge oplever også i højere grad diskrimination end etnisk danske unge. Det kræver en aktiv indsats for mange af de etniske minoritetsbørn og -unge at blive integreret i en ny kultur og et nyt samfund. Men det kræver ofte også noget af de

majoritetsbørn, der er en del af deres hverdagsliv.

Den kulturelle tilpasning omfatter både adfærd, holdninger og værdier, som ændrer sig i mødet to kulturer imellem. Her er den etniske identitet ét aspekt af den kulturelle tilpasning, som fokuserer på individets følelse af at høre til en gruppe eller en kultur. Man taler også ofte om en national identitet. Den vedrører ens tilhørsforhold og holdning

til, hvor vigtigt det er at være en del af det samfund, som man bor i. Noget forskning peger på, at har man både en stærk etnisk og national identitet – det vil sige, at man på samme tid bevarer sin etniske identitet og tilpasser sig det nye samfund – så har det positiv betydning mentalt og socialt, eksempelvis på skoleresultater, trivsel, selv-værd og prosociale holdninger. Ifølge denne logik afhænger en succesfuld integration af børn og unges evne til at håndtere de to identiteter.

VIVE har udvalgt to indsatser, der retter sig mod børn og unges kulturelle tilpasning og etniske identitet.

Eksempel 1

Musikprogram til minoritetsbørn i Tyskland

Indsats

Et 3-årigt, skolebaseret musikprogram gennemført i Tyskland skal styrke børnenes sociale relationer og indvandrerbørns kendskab til den tyske populærkultur. Hypotesen er blandt andet, at musikundervisning er særligt velegnet til at fremme integration, fordi det rummer socialt fællesskab og kendskab til lokal populærkultur. Samtidig er musik en del af alle kulturer, så børnene kan fastholde deres egen identitet, for eksempel ved at spille på ikke-vestlige instrumenter. På programmets første år introducerer man instrumenter og basal kendskab til musik. Det andet år har eleverne i grupper af fem en ugentlig 45 minutters lektion i et instrument efter eget valg. Fra tredje år øges antallet af sessioner til to pr. uge, og eleverne optræder i et skoleband. De yngste elever når dog ikke at optræde i et skoleband. Børnene er primært af tyrkisk, russisk, ukrainsk eller polsk afstamning, men mange nationaliteter er repræsenteret.

Resultat af indsatsen

- De yngste elever har en marginalt større tilknytning til værtslandets populærkultur ved programmets afslutning end kontrolgruppen

- De ældste elever har en markant større tilknytning til værtslandets populærkultur end kontrolgruppen
- Både yngre og ældre elever oplever en bedre social integration og atmosfære i klassen end kontrolgruppen.

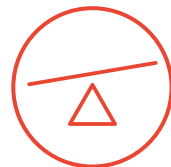
VIVE vurderer, at resultaternes sikkerhed er god. De børn, der deltager i indsatsen i Tyskland, er i høj grad sammenlignelige med etniske minoritetsbørn i Danmark, hvor vi også har en del børn med tyrkisk, russisk, ukrainsk eller polsk baggrund. Børnene herhjemme har tilsvarende udfordringer i forhold til kulturelt tilhørsforhold og (manglende) viden om majoritetskulturen, og derfor betragter vi indsatsen som relevant i dansk sammenhæng. VIVE forventer også, at det er muligt at overføre indsatsen til Danmark – i skolen eller i forbindelse med den. Men vi antager også, at indsatsen vil være ressourcekrævende, især fordi den løber over 3 år. Indsatsen kan dog muligvis integreres i nogle af de musiske aktiviteter, der allerede foregår i skoleregi som del af den udvidede skoledag i de fleste kommuner.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *Psychology of Music: The Influence of Musical Training on Acculturation Processes in Migrant Children*, af E. Frankenberg m.fl., 2016.

Eksempel 2

Majoritetsbørns holdninger til minoritetsbørn i England

Indsats

Indsatsen er målrettet etniske majoritetsbørn og skal påvirke deres holdninger og adfærd over for børn med etnisk minoritetsbaggrund. Indsatsen består af undervisning med afsæt i to forskellige metoder. Den ene metode (A) går ud på at introducere historier om børn, der har en britisk baggrund, og som er venner med børn med minoritetsbaggrund – den såkaldte 'extended contact'. Den anden metode (B) går ud på at sortere billeder af mennesker med forskellige etniske baggrunde og beskæftigelser, så børnene lærer at kategorisere i grupper – det man kalder 'multiple-classification skills'. Ideen med sidstnævnte er, at hvis børn lærer at forstå gruppeforskelle mellem mennesker, før de danner deres egne indtryk eller fordomme typisk i 7-8-årsalderen, så kan man modvirke misforståelser og forhindre, at børnene tilegner sig eksisterende stereotype opfattelser. Begge metoder kan implementeres, selv om majoritetsbørnene ikke har kontakt med børn af minoritetsbaggrund. De består af én session om ugen i 6 uger a ca. 20 minutters varighed. Børnene er inddelt i to lige store aldersgrupper: 6-8-årige og 9-11-årige.

Resultat af indsatsen

- Metode (A) har positiv virkning på opfattelsen af andre etniske grupper
- Metode (A) har positiv virkning på lysten til at interagere med andre etniske grupper
- Metode (B) har en positiv virkning på børnenes evne til at kategorisere, men ingen virkning på opfattelsen af andre etniske grupper.

På baggrund af undersøgelsen er metode A dermed mest lovende.

Overordnet vurderer VIVE, at resultaternes pålidelighed er medium, fordi der ikke er en før-måling af udfaldsmålene inden indsatsen. Etniske minoritetsunge i Danmark er i højere grad udsat for diskrimination end etnisk danske unge. Vi betragter derfor også indsatsen som relevant i dansk sammenhæng, fordi resultaterne er lovende i forhold til at mindske jævnaldrendes både bevidste og ubevidste diskriminerende adfærd. VIVE forventer, at der er gode muligheder for at overføre indsatsen til danske forhold, da metode (A) er en meget konkret indsats, som vi ikke anser for særligt ressourcekrævende.

LÆS MERE

Artikel om undersøgelsen i tidsskriftet *International Journal of Behavioral Development*: Promoting Children's Positive Intergroup Attitudes towards Stigmatized Groups: Extended Contact and Multiple Classification Skills Training, af L. Cameron m. fl., 2007.

Vil du vide mere?

Find hele forskningskortlægningen
'Lovende integrationsindsatser på børn
og unge-området' her:

www.vive.dk

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Styrelsen for International
Rekruttering og Integration